

I RENARNAS TJÄNST

Fr. vä: Renskötaren Nils-Henrik Åhrén (brorson till), renägaren Sture Åhrén (Ordförande i Ohredahke sameby) och renskötaren Jovva Joma.

Under flera vintrar har det funnits renar ”på skogen”. När dom en eftermiddag i februari tittade fram bakom husknuten var min nyfikenhet väckt. Var kommer dessa renar ifrån? Vem äger dom? Lappen, så klart! Men vem är lappen?

Från Ohredahke sameby i Frostviken

Svar på mina frågor får jag en snöig eftermiddag mitt ute på Vallsjöns is. Där träffar jag renägaren Sture Åhrén med brorssonen Nils-Henrik och renskötaren Jovva Joma som på avstånd

ser renhjorden slå sig till ro på isen. Renarna, som i år är 1800 till antalet, kommer från Ohredahke sameby i Frostviken i Norra Jämtland. Hit åkte dom lastbil i november och på varje bil rymdes ca 220 renar. För Sture är det åttonde vintern han följer renarna hit på vinterbete. Hans far Anders höll också sina renar på bete kring Anderberget på 1940- och 1950-talet. Då gick han eller åkte skidor, hela vägen med renarna och till sin hjälp att hålla ihop hjorden hade han sina lapphundar. Nu är det bara skoter som galler och några hundar syns inte till.

Dåligt bete i år

I år är det dåligt bete för renarna. Snön ligger tjock i tre skikt och närmast marken är det ett hårt islager som täcker laven. Det gör att renhjorden breder ut sig på en större yta för att söka föda. Det blir ca tolv mils skoterkörande varje dag per renskötare. Är det bra bete kan det räcka med fem mil per skoter och dag. När jag frågar Sture vad som är det bästa med att vara same och renägare svarar han, trots det hårda arbetet, ”friheten och att se årets skiftningar i naturen”. Kalvmärkningen är roligast tycker han, men i elva år inföll den på Stures födelsedag när han var liten grabb. ”Jag blev lite trött på att mamma aldrig hade tid att baka tårta till mig.”

Ifrån Viksmon, där man köpt ett hus som fungerar som basläger, startar man tidigt om morgnarna och kommer oftast hem sent. Då har affärerna i Bispgården hunnit stänga, men ibland hinner man till Långele för att bunkra. Där har dom ibland ”tväröppet”.

200 renar tågödade

Varför tar man då renarna på en så lång bilfärd inför varje vinter? På tidigare vinterbete fick man många renar ihjälkörda av timmertågerna, som går längs Forsmo-Hotingbanan. Sista vintern blev 200 djur tågödade och då såg man sig tvungen att hitta nya betesområden. Här i skogen är det lugnt. ”Ibland möter vi någon skoter men vi hinner inte höja handen till hälsning för den är förbi och borta”, berättar Sture.

Det enda som stör renarna är lodjurens närvaro. I vinter har man sett spår av 11 lodjur inom betesområdet, men man klagar inte. Som same är man härdad, för till fjälls tar både lo, varg, björn, örn och framför allt järven för sig av renarna.

”Livrenar”

Renarna som finns i skogarna härikring är s.k. ”livrenar”. Det betyder att dom ska föröka sig och inte slaktas. Det är i huvudsak vajor och kalvar men några tjuvar finns också med. Kring

halsen på 26 vajor hänger en pingla för att renskötarna ska kunna höra var grupper av renar håller till i skogarna. På försommaren föder vajorna en kalv. Visste ni förresten att renen är det enda hjortdjur där båda könen bär horn? Och att dom är idisslare, precis som Håkanssons kor i Dacke? Det är stor efterfrågan på renkött. Grosister köper upp köttet och det mesta äts i Norrbotten, men ibland kan man finna renkött på restaurangmenyn, även söderut.

Att möta våren till fjälls

Mot slutet av mars samlas renarna ihop och lastas åter på bil, men då går färden hemåt för att möta våren till fjälls. Exakt när man ger sig av beror på snösmältningen här. Och när man kommer åter på senhösten beror på hur älgjakten gått för lagen här omkring. Innan man kommer har Sture kontakt med lokala jägare så man inte kommer för tidigt och stör jakten. Självt jagar han också älg för att dryga ut renköttet och fisken i frysen, men frugan gillar inte smaken på älgen. Efter en lång pratstund har vinden och snöfallet tilltagit på Vallsjön och jag återvänder hem, stelfrusen men fylld av kunskap om renar och renskötsel. Nästa gång vi ser renarna på skogen vet jag var dom kommer ifrån och att dom inte bara är ”lappens”, utan Stures och Nils-Henriks renar.

Text & Foto: Annika Persson, Oxsjö